

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Harmadik Nyelvkönyv

Bécsben, 1861

Negyedik szakasz

[urn:nbn:at:at-ubi:2-13239](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:at:at-ubi:2-13239)

Negyedik szakasz.

Az igeragozás szabályai és mintái.

95. §. Az igeragozásban meg kell különböztetnünk az iktelen és ikes-igéket. Ezek a jelentőmód jelen idejének egyes számú harmadik személyében (a határozatlan alakban) *ik* raggal végződnek. Ilyenek: *adóz-ik*, *irtóz-ik*, *aggód-ik*, *virágz-ik*, *esküsz-ik* stb., valamint a szenvedő igék is: *vár-at-ik*, *nyer-et-ik*, *imád-tat-ik*, *tisztel-tet-ik* stb.

Az *ikes-igék* ragozása az iktelenekétől csak a határozatlan alakú egyes számban, és pedig csupán azon időkben különbözik, melyekben az iktelen igék az első személyt *k* betűvel végézik. Az ikes igék a *k* betűt a harmadik személy ragába veszik föl; az első személyt pedig *m*-mel, a másodikat *l*-lel végézik, pl. *lak-om*, *lak-ol* *lak-ik*; *lak-ám*, *lak-ál*, *lak-ék*; *lak-jam*, *lak-jál*, *lak-jék*; *lak-nám*, *lak-nál*, *lak-nék*; *lak-andom*, *lak-andol*, *lak-andik*; *lak-andnám*, *lak-andnál*, *lak-andnék*.

96. §. Mind az ıkes, mind az iktelen ıgék kőzt taláztatnak áthatók és benhatók. A benható (szenvedőragos kiegészítőt nem vonzó) ıgék csak a határzatlan alakban ragoztatnak; de az átható ıgék mind a határzatlan mind a határzott alakban ragoztathatnak.

Midőn az első személy (én) cselekvése a másodikra hat át (téged), az ıge *lak*, *lek* végszótagot vesz föl: (én) vár-lak (téged), kér-lek; vár-á-lak, kér-é-lek; vár-ta-lák, kér-te-lek; vár-ta-lak vala, kér-te-lek volt; várni fog-lak, kérni fog-lak, várni fog-ta-lak, kérni fog-ta-lak; — vár-ja-lak, vár-ta-lak légyen, vár-and-lak, vár-andotta-lak, vár-ná-lak, vár-ta-lak volna, vár-andná-lak, vár-andotta-lak volna.

97. §. Az ıgeragozásban változatlanul marad az ıgető. Ez megtaláztatik, ha az ıge nevezőjéből a végső *ni* (ani, eni) szótagot elvágjuk. Az ıgető egyszersmind a jelentőmód jelen idejének határzatlan alakú tiszta harmadik személye, vár-ni — vár (ő), nyer-ni — nyer, aggód-ni — aggód (-ik), kér-et-ni — kér-et(ik), hangz-ani — hangz-(ik).

Az ıgetőhöz kapcsoltatnak az ıgeragok a szóragozás általános elve szerint, melynek következtében a vastaghangú ıgetőhöz csak vastaghangú rag járulhat, vékonyhangúhoz csak vékonyhangú; az éleshangú pedig — a szokás szerint — vagy vastag vagy vékony hangú ragot véhet föl; a vegyeshangú ıgetőben a benne levő vastag vagy vékony magánhangzó határoz;

pl. vár-ok, nyer-ek, szív-ok. hisz-ek, tanít-ok, emészt-ek.

Azon éles hangú igék, melyekben é magánhangzó van, nagyobb részt vékony hangú ragot vesznek föl; melyekben pedig í van, nagyobb részt vastag hangú ragot nyernek; pl. épít-ek, kér-ek, simít-ok, vidít-ok.

98. §. Az igeragok táblázata.

Határozatlan alak	Határozottalak
minden	csak
iktelen igére. ikes igére.	átható igére.

J e l e n t ő m ó d.

Jelen idő.

1. ok, ek, ök.	1. om, em, öm	1. om, em, öm
2. sz, (asz, esz),	2. ol, el öl	2. od, ed, öd
3. (az igető) —	3. ik	3. ja, i
1. unk, ünk	1. }	1. juk, jük
2. tok, tek, tök.	2. } Mint az	2. játok, itek
(otok, etek, ötök)	3. } iktelen	
3. nak, nek,	3. } igéknél.	3. ják, ik.
(anak, enek).		

Félmult idő.

1. ék	1. ám, ém	1. ám, ém
2. ál, él	2. ál, él	2. áđ, éd
3., a, o	3. ék	3. á, é

Határozatlan alak.

- 1.ánk, én
- 2.átok, étek
- 3.ának, ének.

1. } Mint az
2. } iktelen
3. } igéknél.

Hartázott alak.

- 1.ók, ök,
- 2.átok, étek
- 3.ák, ék.

Multidő.

t, (ott, ett, ött.)
időjegy után :

1. am, em
2. ál, él
3. t, (ott, ett, ött)
időjegy.
1. unk, ünk
2. atok, etek
3. anak, enek,
(ak, ek)

t, (tött, ett, ött)

1. }
2. }
3. } Mint
1. }
2. }
3. } az
1. } iktelen
2. } igéknél.
3. }

t, (ott, ett, ött)
után :

1. am, em
2. ad, ed
3. a, e
1. uk, ük
2. atok, étek
- 3.ák, ék.

Régmultidő.

Úgy ragoztatik mint a multidő, minden személyhez adva vala vagy volt segédigét.

Összetett jövő.

Az ige nevezőjéhez (-ni) adatik a fog segédige, és ez ragoztatik a jelenidő ragaival.

Multjövő.

Az ige nevezője (-ni) mellett ragoztatik a fog segédige a mult idő ragaival.

Parancsoló mód.

2. j
3. j-on, j-en, j-ön
2. j-atok, j-etek
3. j-anak, j-enek.

2. j-ál, j-él
3. j-ék
2. } Mint az ikte-
3. } len igéknél.

2. j-ad, j-ed, (d)
3. j-a, j-e
2. j-átok, j-étek
3. j-ák, j-ék.

Határozatlan alak.

|| Határozott alak.

K ö t m ó d.

Jelenidő.

1. j-ak, j-ek	1. j-am, j-em	1. j-am, j-em
2. és 3. Mint a parancsoló-módban.		
1. j-unk, j-ünk	1. j-unk, j-ünk	1. j-uk, jük
2. és 3. Mint a parancsoló-módban.		

Félmultidő.

Megegyezik az o h a j t ó m ó d j e l e n i d e j é v e l.

Multidő.

Úgy ragoztatik, mint a jelentő-mód multideje, mindegyik személyhez adva legyen segédigét.

Régmultidő.

Megegyezik az o h a j t ó - m ó d m u l t i d e j é v e l.

Egyszerű jövő.

Az igetőhöz *and*, *end* időjegy kapcsoltatik, ehhez pedig közvetlenül a jelentő-mód jelenidejének ragai függesztetnek.

Multjövő.

Az igetőhöz *and*, *end* jegy kapcsoltatik, ehhez pedig a jelentő-mód multidejének ragai függesztetnek.

Határozatlan alak.

|| Határozott alak.

O h a j t ó m ó d.

Jelenidő.

1. (a, e) n-ék	1. (a) n-ám (e) n-ém	1. (a) n-ám, (e) n-ém
2. n-ál, n-él	2. n-ál, n-él	2. n-ád, n-éd
3. n-a, n-e	3. n-ék	3. n-á, n-é
1. n-ánk, n-énk	1. } Mint az	1. n-ók, n-ök
2. n-átok, n-étek	2. } iktelen	2. n-átok, n-étek
3. n-ának. n-ének.	3. } igéknél.	3. n-ák, n-ék.

Multidő.

Mint a jelentő-mód multideje, mind-
egyik személyhez adva volna segédigét.

Jövőidő.

Az ohajtó-mód jelenidejének ragai
elé igtatjuk ezen időjegyet: *and, end*.

Multjövő.

A köt-mód multjövőjének személyei-
hez adjuk a volna segédigét.

Az igenevezője (vagy határozatlana): ni (ani, eni).

Személyragozva: 1. n-om. n-em, n-öm;
2. n-od. n-ed, n-öd; 3. n-ia, n-ie. Többes: 1. n-unk,
n-ünk; 2. n-otok, n-etek, n-ötök; 3. ni-ok, ni-ök.

Igenév. Jelenidőben: ó, ő; félmultban: va, ve,
ván, vén; multban: t, (ott, ett, ütt): jövőben: andó,
endő.

99. §. P ó l d á k

Határzatlan alak.

Vár.	Nyer.	Lak(ik)
------	-------	---------

J e l e n t ő m ó d.

J e l e n i d ő.

1. Várok,	nyerek,	lakom,
2. vársz,	nyersz,	lakol,
3. vár,	nyer,	lakik,
1. várunk,	nyerünk,	lakunk,
2. vártok,	nyertek,	laktok,
3. várnak.	nyerneke.	laknak.

F é l m u l t i d ő.

Várek,	nyerek,	lakám,
várál,	nyerél,	lakál,
vára,	nyere,	lakék,
váránk,	nyerénk,	lakánk,
várátok,	nyerétek,	lakátok,
várának.	nyerének.	lakának.

M u l t i d ő.

Vártam,	nyertem,	laktam,
vártál,	nyertél,	laktál,
várt,	nyert,	laktott,
vártunk,	nyertünk,	laktunk,
vártatok,	nyertetek,	laktatok,
vártanak, (tak).	nyertek, (tenek).	laktak, (tanak).

a z i g e r a g o z á s r a.

Határozott alak.

Vár.	Nyer.	Lak(ik.)
------	-------	----------

J e l e n t ő m ó d.

J e l e n i d ő.

1. Várom,	nyerem,	lakom,
2. várod,	nyered,	lakod,
3. várja,	nyeri,	lakja,
1. várjuk,	nyerjük,	lakjuk,
2. várjátok,	nyeritek.	lakjátok,
3. várják.	nyerik.	lakják.

F é l m u l t i d ő.

Várom,	nyerém,	lakám,
várad,	nyeréd,	lakád,
vára,	nyeré,	laká,
várok,	nyerők,	lakók,
várátok,	nyerétek,	lakátok,
várak.	nyerék.	lakák.

M u l t i d ő.

Vártam,	nyertem	laktam,
vártad,	nyerted,	laktad,
várta,	nyerte,	lakta,
vártuk,	nyertük,	laktuk,
vártátok,	nyertétek.	laktátok,
várták,	nyerték.	lakták.

Határozatlan alak.

Régmulti dő.

Vártam	} vala v. volt.	nyertem	} v a l a.	laktam	} vala v. volt.
vártál		nyertél		laktál	
várt		nyert		lakott	
vártunk		nyertünk		laktunk	
vártatok		nyertetek		laktatok	
vártak		nyertek		laktak	

Jövőidő.

Várni	} fogok, fogsz, fog, fogunk, fogtok, fognak,	nyerni	} fogok, fogsz, fog, fogunk, fogtok, fognak.	lakni	} fogok, fogsz, fog, fogunk, fogtok, fognak.

Multjövő.

Várni	} fogtam, fogtál, fogott fogtunk, fogtatok, fogtak.	nyerni fog- tam, -tál, stb.	} lakni fogtam, -tál, stb.

Parancsoló mód.

Várj,	nyerj,	lakjál,
várjon,	nyerjen,	lakjék,
várjatok,	nyerjetek,	lakjatok,
várjanak.	nyerjenek.	lakjanak.

Határozott alak.

Régmultidő.

Vártam	} vala v. volt.	nyertem	} vala v. volt.	laktam	} vala v. volt.
vártad		nyerted		laktad	
várta		nyerte		lakta	
vártuk		nyertük		laktuk	
vártatok		nyertétek		laktátok	
várták		nyertek		lakták	

Jövődő.

Várni	fogom,	nyerni	fogom,	lákni	fogom,
	fogod,		fogod,		fogod,
	fogja,		fogja,		fogja,
	fogjuk,		fogjuk,		fogjuk,
	fogjátok,		fogjátok,		fogjátok,
	fogják.		fogják.		fogják.

Multjövő.

Várni	fogtam,	nyerni fog- tam, tad, stb.	lákni fog- tam, -tad, stb.
	fogtad,		
	fogta,		
	fogtuk,		
	fogtátok,		
	fogták.		

Parancsoló mód.

Várjad,	nyerd (jed),	lakjad,
várja,	nyerje,	lakja,
várjátók,	nyerjétek,	lakjátok,
várják.	nyerjék	lakják.

Határozatlan alak.

K ö t m ö d.

J e l e n i d ő.

Várjak,	nyerjek,	lakjam,
várj,	nyerj,	lakjál,
várjon,	nyerjen,	lakjék,
várjunk,	nyerjünk,	lakjunk,
várjatok,	nyerjetek,	lakjatok,
várjanak,	nyerjenek.	lakjanak.

M u l t i d ő.

Vártam	l é g y e n.	nyertem	l é g y e n.	laktam	l é g y e n.
vártál		nyertél		laktál	
várt		nyert		lakott	
vártunk		nyertünk		laktunk	
vártatok		nyertetek		laktatok	
vártak		nyertek		laktanak	

J ö v ő i d ő.

Várandok,	nyerendek,	lakandom,
várandasz,	nyerendes,	lakandol,
várand,	nyerend,	lakandik,
várandunk,	nyerendünk,	lakandunk,
várandotok,	nyerendetek,	lakandotok,
várandanak.	nyerendenek.	lakandanak.

M u l t j ö v ő.

Várandottam,	nyerendettem,	lakandottam,
várandottál,	nyerendettél,	lakandottál,
várandott,	nyerendett,	lakandott,
várandottunk,	nyerendettünk,	lakandottunk,
várandottatok,	nyerendettetek,	lakandottatok,
várandottak.	nyerendettek.	lakandottak.

Határozott alak.

K ö t m ó d.

Jelenidő.

Várjam,	nyerjem,	lakjam,
várjad,	nyerjed,	lakjad,
várja,	nyerje,	lakja,
várjuk,	nyerjük,	lakjuk,
várjátok,	nyerjétek,	lakjátok,
várják.	nyerjék.	lakják.

Multidő.

Vártam	l é g y e n.	nyertem	l é g y e n.	laktam	l é g y e n.
vártad		nyerted		laktad	
várta		nyerte		lakta	
vártuk		nyertük		laktuk	
vártátok		nyertétek		laktátok	
várták		nyerték		lakták	

Jövődő.

Várandom,	nyerendem,	lakandom,
várandod,	nyerended,	lakandod,
várandja,	nyerendi,	lakandja,
várandjuk,	nyerendjük,	lakandjuk,
várandjátok,	nyerenditek,	lakandjátok,
várandják.	nyerendik.	lakandják.

Multjövő.

Várandottam,	nyerendettem,	lakandottam,
várandottad,	nyerendetted,	lakandottad,
várandotta,	nyerendette,	lakandotta,
várandottuk,	nyerendettük,	lakandottuk,
várandottátok,	nyerendettétek,	lakandottátok,
várandották.	nyerendették.	lakandották.

Határozatlan alak.

0 h a j t ó m ó d.

Jelenidő.

Várnék,	nyernék,	lagnám,
várnál,	nyernél,	lagnál,
várna,	nyerne,	lagnék,
várnánk,	nyernénk,	lagnánk,
várnátok,	nyernétek,	lagnátok,
várnának.	nyernének,	lagnának.

Multidő.

Vártam	nyertem	laktam
vártál	nyertél	laktál
várt	nyert	lakott
vártunk	nyertünk	laktunk
vártatok	nyertétek	laktatok
vártanak	nyertek	laktak

Jövőidő.

Várandanék,	nyerendnék,	lakandnám,
várandanál,	nyerendnél,	lakandnál,
várandana,	nyerendne,	lakandnék,
várandanánk,	nyerendnénk,	lakandnánk,
várandanátok.	nyerendnétek,	lakandnátok,
várandanának.	nyerendnének.	lakandnának.

Multidő.

Várandottam	nyerendtettem	lakandottam
várandottál	nyerendtettel	lakandottál
várandott	nyerendett	lakandott
várandottunk	nyerendtettünk	lakandottunk
várandottatok	nyerendtettetek	lakandottatok
várandottak	nyerendettek	lakandottak

Határozott alak.

O h a j t ó m ó d.

Jelenidő.

Várnám,	nyerném,	laknám,
várnád,	nyernéd,	laknád,
várná,	nyerné,	lakná,
várnók,	nyernők,	laknók,
várnátok,	nyernétek,	laknátok,
várnák,	nyernék.	laknák.

Multidő.

Vártam	nyertem	laktam
vártad	nyerted	laktad
várta	nyerte	lakta
vártuk	nyertük	laktuk
vártátok	nyértétek	laktátok
várták	nyerték	lakták

Jövőidő.

Várandnám,	nyerendném,	lakandnám,
várandnád,	nyerendnéd,	lakandnád,
várandná,	nyerendné,	lakandná,
várandnók,	nyerendnök,	lakandnók,
várandnátok,	nyerendnétek,	lakandnátok,
várandnák,	nyerendnék.	lakandnák.

Multjövő.

Várandottam	nyerendettem	lakandottam
várandottad	nyerendetted	lakandottad
várandotta	nyerendette	lakandotta
várandottuk	nyerendettük	lakandottuk
várandottátok	nyerendettétek	lakandottátok
várandották	nyerendették	lakandották

Az ige nevezője.

(Ige határozatlan.)

S z e m é l y t e l e n.

Várni.	Nyerni.	Lakni.
--------	---------	--------

S z e m é l y r a g o s:

Várom,	nyernem,	laknom,
várnod,	nyerned,	laknod,
várnia,	nyernie,	laknia,
várnunk,	nyernünk,	laknuuk,
várnotok,	nyernetek,	laknotok,
várniok.	nyerniök.	lakniok,

J ö v ő i d ő b e n.

S z e m é l y t e l e n ű l: várandani, nyerendeni, lakandani.

S z e m é l y r a g o z v a: várandanom, várandanod, várandnia;
várandnunk, várandnotok, várandniok. —

I g e n e v e k. (Részesülők.)

J e l e n i d ő b e n:

Váró.	Nyerő.	Lakó.
-------	--------	-------

F é l m u l t b a n:

Várva.	nyerve,	lakva,
várván;	nyervén;	lakván.

M u l t i d ő b e n:

Várt,	nyert,	lakott.
-------	--------	---------

J ö v ő b e n:

Várandó,	nyerendő,	lakandó.
----------	-----------	----------

100. §. Jegyzetek az igeragozásról.

1. A multidőben a lágy (j. l, ly, n, ny, r) mássalhangzón végződő igék az időjegyet *t* alakban veszik föl: váj-t, dúl-t, foly-t, fon-t, hány-t, várt: de a kemény kimondású mássalhangzók után vastaghangú igékben *ott*, vékonyhanguakban (ha a végtagban *e* van) *ett*, ha *ö* vagy *ü* van) *ött* jegyet vesz föl: mond-ott, kezd-ett, önt-ött, küld-ött.

A határozatlan alak többes harmadik személye kétféleképp mondathatik: *anak*, *enek* vagy *ak*, *ek* raggal, pl.: vártanak, nyertenek, vagy: vártak, nyertek.

Ezen jegyzet áll a mult időből képzett többi időkről is. Ilyenek a jelentőmód régmúltja (várt vala) és multjövője (várni fogott); a kötmód múltja (várt legyen) és multjövője (várandott); az ohajtómód múltja (várt volna) és multjövője (várandott volna); az igenév múltja (várt, nyert).

2. A parancsoló- és kötmód jelen-idejében, és a jelentőmód jelenidőbeli határozott alak többes számában, ha az ige *tő s*, *sz* vagy *z* betűvel végződik, a rag-kezdő *j* betű szinte *s*, *sz* vagy *z*-re változik, pl. ás-j helyett: ás-s; vadász-j helyett: vadász-sz; húz-jon helyett: húz-zon; húz-juk helyett: húz-zuk.

3. Ha a parancsoló- és kötmód jelenidejében az ige *tő t* betűvel végződik, ezen *t* betű rövid magánhangzó után *s*-re változik, mely aztán a *j* jegybetűt is *s*-re hasonítja: fut — fuss, vezet — vezess. — hosszú magánhangzó és mássalhangzó

után a *t* végbetű megmarad ugyan, de a *j* jegybetű ekkor is *s*-re változik: tanít-*s* vét-sünk, ront-satok, sért-senek; — ha a *t* betű *s* vagy *sz* után áll, a *t* a ragozásban kihagyatik, és a *j* jegybetű a *t* előtti betűre hasonul: fest—fes-*s*, oszt oszt-*s*-*z*.

(Kivétetnek: lát — láss, lőt — lóss, bocsát — bocsáss. látszik — lássék, tetszik — tessék, metsz — messen, játszik — játszszék).

A parancsoló- és kötmód egyes második személyét a határozott alakban rövidítve is ragozhatjuk: vár-jad vagy vár-d, nyer-jad — nyer-d, lak-jad — lak-d.

4. Vannak némely igék, melyek szebb és könnyebb kiejtés végett végtagjok magánhangzóját kilöki, s ezért hangugrató igéknek mondatnak. Ezek használatában a jó hangzat határoz és így hol hangugratva, hol teljesen fordulnak elő, pl. mozog, mozgok, mozgtam; gyötör, gyötrök, gyötröttem (vagy gyötörtem), stb.

A rendhagyó igék ragozása.

101. §. A rendhagyó igék abban távoznak el a rendes igeragozástól, hogy végső mássalhangzókat, mely a jelentőmód jelenidejében megvagyon, a többi mód- és időkben vagy elvetik, vagy más betűre változtatják.

A rendhagyó igék háromfélék: 1. a *gy* enyészők: vagyon, megyen; 2. az *sz* enyészők: leszén, teszen, veszen, viszen, eszik iszik; 3. a *v* enyész-

tők: hí, rí, sí, szí, ví, ó, ró, fú, bú(ik), fő, jő, lö, nő, nyő, sző.

1. A *gy* enyészto igék.

Vagyon. Megyen.

102. §. A *vagyon* ige rendhagyósága abban áll: hogy az igitőt *vagy*, *val* és *vol* alakban tartja; némely idői pedig a *leszen* igéből pótolatnak.

Jelenítő mód, jelenidő: *vagy-ok*, *vagy*, *vagyon* (van), *vagy-unk*, *vagy-tok*, *vagy-nak* (vannak).

Félmult: *val-ék*, *val-ál* stb.

Mult: *vol-t-am*, *vol-t-ál* stb.

Régmult; *vol-t-am* *vala*, *vol-t-ál* *vala* stb.

Jövő (a *leszen* igéből): *fogok* *lenni*, *fogsz* *lenni* stb.

Multjövő: (*leszen-ből*): *fogtam* *lenni*, *fogtál* *lenni* stb.

Parancsoló mód (*leszen-ből*): *légy*, *legyetek*.

Kötő mód, jelenidő (*leszen-ből*): *legy-ek*, *legy*, *legyen* stb.

Mult: *vol-t-am* *légyen*, *vol-t-ál* *légyen* stb.

Jövő: (*leszen-ből*): *le-ende*, *le-endes* stb.

Multjövő (*leszen-ből*): *le-endett-em*, *le-endett-él* stb.

Ohajtó mód, jelenidő: *vol-n-ék*, *vol-n-ál* stb.

Mult: *vol-t-am* *volna*, *voltál* *volna* stb.

Jövő (*leszen-ből*): *le-end-enék*, *leendenél* stb.

Multjövő (*leszenből*): *le-endett-em* *volna*, stb.

Igenevező (*leszen-ből*): *lenni*.

Igenevek, jelenben: *való*; félmultban (*leszen-ből*): *le-ve*, *le-vén*; multban: *vol-t*; jövőben (*leszen-ből*): *le-endő*.

103. §. A *megyen* ige rendhagyósága abban áll, hogy az igitőt *me* és *men* alakban tartja.

J e l e n t ő m ó d, jelenidő : (megy-ek, (men-ek),
mégysz (mégysz, mé-sz, men-sz), megy-en (mén),
megy-ünk (men-ünk), men-tek, men-nek.

A többi módok- és időkben a men igető rendes ragozást követ.

2. Az sz enyészto igék.

104. §. Az sz enyészto igék kétfélék : 1. egytagu igetöt tartók : lesz, tesz, vesz, hisz, visz, esz(-ik) isz(-ik) ; 2. többtagu igetöt tartók, al-
kusz-ik, aluszik, eskuszik, fekuszik, nyugoszik, ha-
raguszik.

1. Az egytagu igetöt tartók mindnyájan a
leszen (lenni) ige mintájára ragoztatnak ; eszik
és iszik mint ikes igék az egyesszámban az ikes
igeragokat veszik föl.

Ragozzuk a lenni és inni igéket a határ-
zatlan alakban ; az enni és inni igéket pedig ha-
tározotthan :

Határozatlan alak. || Határozott alak.

J e l e n t ő m ó d.

J e l e n i d ő.

Lesz-ek,	isz-om,		esz-em,	isz-om,
lesz-esz (lész-esz),	isz-ol,		esz-ed,	isz-od,
lesz-en (lesz),	isz-ik,		esz-i,	isz-sza,
lesz-ünk,	isz-unk,		esz-szük,	isz-szuk.
lesz-tek,	isz-tok,		esz-itek,	isz-szátok,
lesz-nek.	isz-nak.		esz-ik.	isz-szák.

Határozatlan alak. || Határozott alak.

Félmultidő.

le-v-ék,	i-v-ám,	e-v-ém,	i-v-ám,
le-v-él,	i-v-ál,	e-v-éd,	i-v-ád,
le-v-e (lön),	i-v-ék,	e-v-é,	i-v-á,
le-v-énk,	i-v-ánk,	e-v-ők,	i-v-ók,
le-v-étek,	i-v-átok,	e-v-étek,	i-v-átok,
le-v-ének	i-v-ának,	e-v-ék.	i-v-ák.
(lőnek).			

Multidő.

le-tt-em,	i-tt-am,	e-tt-em,	i-tt-am,
le-tt-él,	i-tt-ál,	e-tt-ed,	i-tt-ad,
le-tt,	i-v-ott,	e-tt-e,	i-tt-a,
le-tt-ünk,	i-tt-unk,	e-tt-ük,	i-tt-uk,
le-tt-etek,	i-tt-atok,	e-tt-étek,	i-tt-átok,
le-tt-ek.	i-tt-anak	e-tt-ék.	i-tt-ák.

Kötőidő.

Jelenidő.

le-gy-ek,	i-gy-am,	e-gy-em,	i-gy-am,
lé-gy,	i-gy-ál,	e-gy-ed (edd),	i-gy-ad (idd),
e-gy-en,	i-gy-ék,	e-gy-e.	i-gy-a,
(légyen),			
le-gy-ünk,	i-gy-unk,	e-gy-ük,	i-gy-nk,
legy-etek,	i-gy-atok,	e-gy-étek,	i-gy-átok,
e-gye-nek.	i-gy-anak.	e-gy-ék.	i-gy-ák.

Jövőidő.

le-en-dek,	i-and-om,	e-end-em,	i-and-om,
le-en-desz,	i-and-ol,	e-end-ed,	i-and-od,
le-end,	i-and-ik,	e-end-i,	i-and-ja,
le-end-ünk,	i-and-unk,	e-end-jük,	i-and-juk,
le-end-etek,	i-and-otok,	e-end-itek,	i-and-játok,
le-end-enek.	i-and-anak.	e-end-ik.	i-and-ják.

O h a j t ó m ó d.

Jelenidő.

Le-n-n-ék,	i-n-n-ám,	e-n-n-ém,	i-n-n-ám,
le-n-n-él,	i-n-n-ál,	e-n-n-éd,	i-n-n-ád,
le-n-n-e,	i-n-n-ék,	e-n-n-é,	i-n-n-á,
le-n-n-énk,	i-n-n-ánk,	e-n-n-ök,	i-n-n-ók,
le-n-n-étek,	i-n-n-átok,	e-n-n-étek,	i-n-n-átok,
le-n-n-ének.	i-n-n-ának.	e-n-n-ék.	i-n-n-ák.

I g e n e v e z ő: Le-n-n-i; le-n-n-em, le-n-n-ed, le-n-n-ie, le-n-n-ünk, le-n-n-etek, le-n-n-iök. I-n-ni; innom, innod stb. E-n-ni; ennem, enned stb.

I g e n e v e k, jelenben; le-v-ő (vagy lévő = lény); i-v-ó. e-v-ő. Félmultban: lé-ve, le-vén; i-va, i-ván: é-ve, e-vén. Multban: le-tt, i-vott, e-vett. Jövőben, le-en-dő, i-and-ó, e-end-ő.

105. §. A többtagú igetöt tartók *osz*, *usz*, *üsz*, vagy *sz*, *avagy od*, *ud*, *üd*, képzőragot vesznek föl az igetőhöz, s a nehezebb kifejtés elkerülésére hangugratást is használnak; ilyenek: *alkuszik* (*alkszik* vagy *alkudik*), *aluszik* (*alszik*, *aludik*), *esküszik*, (*eskszik*, *esküdik*), *feküszik* (*fekszik*, *feküdik*), *nyugoszik*, (*nyugszik*, *nyugodik*), *haraguszik* (*haragszik*, *haragudik*). Ezek a jelentőmód félmultjában és az egyszerű jövőben, valamint az igenév jelene-, félmultja- és jövőjében a képzőrag *sz* vagy *d* betűjét *v*-re változtatják: *al-v-ám*, *al-v-andom*, *al-v-ó*, *al-v-a*, *al-v-án*, *al-v-andó*; — a multidőben, az ohajtómód jelenében, valamint

az igenevezőben is, vagy megtartják az igeképző *d* betűjét, vagy az időjegy mássalhangzójához hasonítják; al-ud-tam vagy al-ut-tam, al-ud-n-ám vagy al-un-n-ám, al-ud-ni vagy al-un-ni; — a parancsoló és kötmód jelenében a képző *d* a *j* jegygyel összeolvadva, *gy*-re változik; alu-gy-am, fekü-gy-él.

3. A *v* enyészto igék.

106. §. A *v* enyészto igék következők: hí, rí, sí, szí, ví, ó, ró, bú(-ik), fú, fő, jő, nyő, nő, sző. Ezek régente *v* mássalhangzóval végződtek; de most ezen *v*-t többnyire csak akkor veszik föl, ha az igitőhöz magánhangzón kezdődő rag kapcsoltatik: hi-v-ok, ri-v-ok stb.

Midőn a *v* az igitőhöz fölvetetik, ennek magánhangzója megrövidül; kivéven ezen igéket: ó, fú, búik, fő.

(Ezen igék: fő, fú, búik így is használatnak: föl, fúj, bújik; de ekkor rendes ragozásuak.)

Ragozzuk a hí igét:

Jelentő mód, jelen: hi-v-ok, hí-sz, (hívsz), hí (hiv), hi-v-unk, hí-tok, hí-nak; — hi-v-om, hi-v-od, hí-ja (hivja), hí-juk (hivjuk), hí-játok, hí-ják.

Félmult: hi-v-ék, hi-v-ál, hi-v-a, hi-v-ánk, hi-v-átok, hi-v-ának; — hi-v-ám, hi-v-ád, hi-v-á, hi-v-ók stb.

Mult: hí-t-tam, hittál, hitt (hivott); — hittam, hittad stb.

Kötmód, jelen: hí-j-ak, híj, híjon, híjunk, híjatok, híjanak; — hí-j-am, hí-j-ad, (hidd), híjuk, híjátok, híják.

Egyszerű jövő: hívandok, hívandasz, hívand stb. — hívandem, hívandod, hívandja, hívandjuk, stb.

O h a j t ó m ó d, jelen: hí-n-ék, hínál, hína, hínánk, hí-nátok, hínának; — hí-n-ám, hí-n-ád, híná, hínók, stb.

Jö v ő : hivandnék, hivadnál, hivandna, hivandnánk stb.
— hivandnám, hivandnád, hivandná, hivandnók, stb.

I g e n e v e z ő : hí-ni; — hí-nom, hinod, stb.

I g e n e v e k : hí-v-ó; hí-va, hí-ván; hítt (hivott); hí-v-andó.

A j ő i g e némely időben sajátyszerű ragozást követ:

J e l e n t ő m ó d, jelen: jö-v-ök, jö-sz, jö (jön), jö-v-ünk jö-t-tök, jö-nek (jönnek).

Mult: jö-t-tem, jöttél, jött, stb.

P a r a n c s o l ó m ó d: jö-j jer, jöszte, jövel), jö-j-ön jö-j-etek jertek), jö-j-enek.

O h a j t ó m ó d, jelen: jö-n-ék (jönnek), jö-n-él (jön-nél), stb.

I g e n e v e z ő : jö-ni (jönni); — jö-nöm (jönnöm) stb.

A személytelen igékről.

107. §. A személytelen, igék csak harmadik személyben használatnak. Ilyenek: fáj, nincs, sincs, kell, illik. Ide számíttatnak még: alkonyodik, éjjeledik, esik (eső), esteledik (estellik), hajnalodik (hajnallik, pitymallik), hallik, havazik, mennydörög, rémlik, szemzik (eső), tetszik, történik, villámlik stb.

Nincs, sincs; nincsenek, sincsenek, — tagadók a v a n és v a n n a k - r a. Egyéb időkben nem használatnak. — A többiek rendszeren ragoztatnak.

Fáj — fájnak, faja — fájának, fajt — fájtanak, fájni fog — fájni fognak; — fájjon — fájjanak; fájna — fájnának stb.